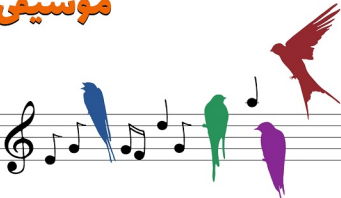

نغمه‌ی پرندگان در موسیقی

اصطلاح نغمه‌ی پرندگان را زیاد شنیده‌ایم. متما شما هم روزی بهاری و فوش را به یاد دارید که در تعطیلات نوروزی - در شمال ایران یا در منطقه‌ای فوش آب و هوا- صبح به صدای آواز پرندگان چشم می‌کشاید، یا بهتر است بگوییم گوش می‌کشاید و از همان اول صبح می‌دانید که روزی دل‌انگیز پیش روست. به قول منوچهری، شاعر نامدار ایرانی، این سماع فوش و این ناله‌ی زیروبم را به گوش جان می‌گیرید و برمی‌فیزید و روزی شادان سر آغاز می‌کنید.

پرندگان در هنر سهمی جدی دارند؛ شاعران در مدح پرندگان چکامه‌ها سروده‌اند، از جمله والت ویتمن که به پدر شعر نوی آمریکایی شهره است. هنرمندان تجسمی هم بسیار پرندگان را نقش زده‌اند و پیوند جادویی این موجودات را با طبیعت انسانی به رفمان کشیده‌اند شاید نقاشی فریدا کالو، نقاش مکزیکی، را دیده باشید که خودش را در میان حیواناتی مختلف ترسیم کرده: یک سویش گربه‌ای کز کرده و سوی دیگرش میمونی جا فوش کرده و پروانه‌ها هم بالای سرش می‌پزند، اما پرنده‌ای میان تصویر آویزان است که از همه برجسته‌تر نقش شده و گویا این پرنده به بخشی از هویت نقاش بدل گشته است.

در موسیقی هم جای پرندگان محفوظ بوده و صدایشان از دیرباز در موسیقی‌ها بازتاب یافته است. آهنگ‌سازی فرانسوی به نام ژان وایان در سده‌ی چهاردهم از نخستین کسانی بود که به موسیقی پرندگان ادای دین کرد. از میان پرندگان صدای بلبل و فافته بیش از همه تقلید می‌شده و هنوز هم می‌شود. شاید برای این است که سازهای انسان‌ساخته آسان‌تر این صداها را تولید می‌کند و شاید هم از این روست که آوای این دو پرندۀ بیش از باقی برای ما خوش است. نام فافته در زبان‌های غربی کوکو به معنی آهنگین یا نغمه‌سان است و از فعل لاتینی کانره، به معنی آواز خواندن مشتق شده است.

سیرگئی پروکوفیف در اثر درفشان فود، پیترو و گریگ، از ابوا استفاده کرد تا صدای اردک را تقلید کند و ویوالدی بزرگ هم در چهارفصل بی‌نظیر فود از ویولن برای تداعی نغمه‌ی پرندگان یاری گرفته است. آلیویه مسیان، یکی از برجسته‌ترین آهنگ‌سازان سده‌ی بیستمی، مجموعه‌ای برای پیانو نوشته است به نام «کاتالوگ دونازو» که به فرانسوی یعنی فهرست‌نامه‌ی پرندگان.

هرچند بهاری داغ و کم‌باران از سر می‌گذرانیم، هنوز هم نغمه‌ی پرندگان سر صبح یادآور روزهای فوش بهار است. اگر مجالی یافتید، به اثر ویوالدی یا مسیان گوش دهید؛ باشد تا فصلی فوش از راه برسد و نغمه‌ی پرندگان و روز نو دل‌ودماغتان شادان سازد.

